

Труба В. Я.,

кандидат юридичних наук, доцент,
декан економіко-правового факультету

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ ІРИНИ ОЛЕКСАНДРІВНИ ІЗАРОВОЇ «ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»¹

Україна як самостійна й незалежна держава зробила еволюційний крок на шляху до євроінтеграції. У 2014 році було підписано Угоду про Асоціацію між Україною та ЄС, що після вступу до Ради Європи й ратифікації Європейської конвенції про захист прав і основоположних свобод остаточно підтвердило підтримку загальноєвропейських цінностей. Відповідно до положень цієї Угоди, з 01 січня 2016 року передбачено створення поглибленої та всеохопної зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, вільне переміщення товарів, послуг, капіталу, частково робочої сили, що надалі зумовить поступове входження економіки України до спільного ринку ЄС. Необхідність виконання визначених у цій Угоді зобов'язань зумовлює важливість і актуальність дослідження загальних засад формування правової системи Європейського Союзу (далі – ЄС), зокрема тієї її частини, яка присвячена питанням цивільного процесу – судовій формі вирішення цивільних і комерційних спорів транскордонного характеру.

Становлення цивільного процесу ЄС стало результатом функціонування спільного ринку ЄС, він став своєрідною відповіддю на необхідність забезпечення ефективного захисту учасників транскордонних відносин. Отже, запровадження зони вільної торгівлі між Україною та ЄС зумовлює необхідність гармонізації захисту прав учасників цих відносин, що слушно підкреслює автор роботи.

Цивільний процес ЄС став результатом гармонізації цивільного процесуального законодавства різних держав-членів ЄС і наслідком реалізації положень установчих договорів ЄС. Величезна кількість спорів, і цивільних, і комерційних, розглядаються саме в порядку цивільного судочинства, що зумовлює важливість його ефективного функціонування. Реалізація положень Амстердамського договору 1997 року зумовила ухвалення численних законодавчих актів, якими було запроваджено надзвичайно важливі процедури, а саме: процедури транскордонного передання судових і позасудових документів; отримання доказів у різних державах-членах; визнання рішень судів різних держав-членів, а також перші загальноєвропейські провадження з розгляду цивільних і комерційних справ транскордонного характеру – видання судового наказу й вирішення дрібних спорів.

Перші загальноєвропейські процедури є автономними, комплексними провадженнями із розгляду цивільних і комерційних справ транскордонного характеру. Саме вони стали основою єдиного цивільного процесу ЄС як універсального механізму захисту прав жителів ЄС, про що зауважує автор і з чим варто погодитись. Ці правила розроблені, щоб кожна сторона мала рівний доступ до судового захисту незалежно від того, за якими правилами національного судочинства діє

суд. Основна мета запровадження цих двох спрощених альтернативних національних процедур розгляду справ – надати можливість у всіх державах-членах якнайшвидшого та доступного цивільного правосуддя у справах, чим потрібно забезпечити й громадян України в умовах зони вільної торгівлі. Тим більше, що громадяни-жителі інших держав – не членів ЄС можуть брати участь у таких процедурах, що включає громадян України в коло потенційних учасників у статусі як кредитора, так і боржника.

Підписання Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС зумовлює виникнення відповідних взаємних зобов'язань, належне виконання яких може зумовити бажаний вступ України до ЄС. Але цьому вступові передуватиме здійснення комплексного реформування щодо дотримання стандартів ЄС. Правова природа асоціації має договірний характер і покликана допомогти асоційованим країнам підготуватися до виконання зобов'язань, пов'язаних із членством у ЄС, зокрема через ґрунтовне дослідження та визначення шляхів можливої гармонізації законодавства. Саме це й має стати логічним продовженням наукових пошуків автора.

Пропозиції автора, викладені в роботі, можна підтримати з огляду передусім на те, що партикулярні зміни національного законодавства не призведуть до створення стабільної та ефективної системи цивільного правосуддя, яка відповідала б загальноєвропейським стандартам, що є необхідною передумовою набуття Україною членства в ЄС. До цього часу впродовж періоду набуття Україною членства в ЄС гармонізація законодавства стане тим необхідним підґрунтям, що забезпечить реальні перспективи євроінтеграційних прагнень і більшу співпрацю та взаємодію між нашими державами. Саме для цього корисним матеріалом послугує проведене дослідження теоретичних засад цивільного процесу ЄС.

У висновку можна додати, що монографія є комплексною працею, присвяченою теоретичним засадам цивільного процесу ЄС. У роботі приділено увагу передумовам його формування, визначено поняття й ознаки, принципи, а також інститути – основні види проваджень із розгляду цивільних і комерційних справ транскордонного характеру, а також допоміжні процедури.

За своєю структурою монографія є логічною й послідовною, повністю розкриваючи зміст проведеного дослідження. При цьому автором було використано необхідний теоретичний і практичний матеріал, що також є його істотною перевагою. І насамкінець варто зауважити, що ця наукова праця не лише пропонує розв'язання актуальних проблем, а й відкриває широкий простір для дискусій серед фахівців, тим самим виконуючи своє основне призначення.

¹ Ізарова І.О. Теоретичні засади цивільного процесу Європейського Союзу : [монографія] / І.О. Ізарова. – К.: ВД «Дакор», 2015. – 336 с.